

Sukulais- ja läheisverkostosijoitukset lastensuojelussa, yksityinen sijoitus ja huoltajuusjärjestely kodin ulkopuolisen sijoituksen sijasta

	Huostaanotto	Avohuollon sijoitus	Yksityinen sijoitus	Sijais- tai oheishuoltajuusjärjestely
Millä perusteella sijoitetaan/toteutetaan?	Sosiaaliviranomaisen tai HAO:n päätökseen perustuva (lsl 43 §).	Sosiaaliviranomaisen päätökseen perustuva (lsl 37 §). Lyhytaikainen lapsen huolenpidon järjestäminen läheisverkostossa voidaan toteuttaa myös avohuollon tukitoimipäätöksellä, jonka aikana voidaan arvioida pidempiaikaisen asumisen järjestämisen ja huoltajuusjärjestelyn tai huostaanoton tarvetta.	Huoltajien päätökseen perustuva sijoitus, johon sosiaalihuollosta vastaava toimielin ei ole myötävaikuttanut (81 §). Huoltajan ja henkilön, jonka hoitoon lapsi on yksityisesti sijoitettu, on ilmoitettava yksityisestä sijoituksesta sen kunnan sosiaalihuollon toimielimelle, jonka alueelle lapsi on yksityisesti sijoitettu.	Sosiaaliviranomaisen tekemän läheisverkoston kartoituksen (lsl 32 §) perusteella, kun lapsen tilanteessa harkitaan kodin ulkopuolista sijoitusta, sijaishuoltopaikkaa on tarvetta muuttaa tai sijoitus lopetetaan. Jos lapsen tilanne voidaan turvata siten, että hänen läheisverkostostaan löytyy lapsen kannalta sopiva henkilö tai perhe huolehtimaan hänen huolenpidostaan ja kasvatuksesta, on ensisijaisesti haettava lapsen huolto ja asumista koskevaa määräystä tai tehtävä sopimus. Lastensuojelun sijoituspäätöstä näin ollen tarvittaisi. Läheisverkoston kartoituksen prosessi ja lapsen asumista ja huolenpitoa koskeva ratkaisu perusteluineen on dokumentoitava lastensuojelun asiakasrekisteriin huolellisesti.
Huoltajien mielipide	Suostumukseen perustuva tai huoltajien tahdosta riippumaton.	Suostumukseen ja vapaaehtoisuuteen perustuva.	Huoltajien oma-aloitteisuuteen perustuva ja vapaaehtoinen.	Vanhempien, läheisten, lapsen itsensä ja sosiaaliviranomaisten yhdessä sopima ja toteuttama ratkaisu.
Huoltajuus	Vanhemmilla, jollei vahvistetulla sopimuksella ole sovittu tai oikeuden päätöksellä määrätty toisin.	Vanhemmilla, jollei vahvistetulla sopimuksella ole sovittu tai oikeuden päätöksellä määrätty toisin.	Vanhemmilla, jollei vahvistetulla sopimuksella ole sovittu tai oikeuden päätöksellä määrätty toisin.	Vanhemmilla ja vahvistetulla sopimuksella sovittu tai oikeuden päätöksellä määrättyllä oheishuoltajalla tai sijaishuoltajalla.

	Huostaanotto	Avohuollon sijoitus	Yksityinen sijoitus	Sijais- tai oheishuoltajuusjärjestely
Sosiaaliviranomaisen rooli sijoitusta valmisteltaessa ja päätettäessä	Arvioi huostaanottotarpeen ja tekee tarvittavat päätökset tai hakemuksen HAO:lle huostaanotosta päätöksen tekemistä varten.	Arvioi tukitoimien tarpeen ja tekee avohuollon tukitoimena toteutettavasta sijoituksesta määräaikaisen päätöksen.	Tarkastaa yksityiskodin olosuhteet, tekee päätöksen kodin hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Neuvoo taloudellisesti tuesta ja mahdollisista muista tukitoimista/palveluista, joita lapsi ja häntä hoitava henkilö mahdollisesti tarvitsevat.	Sosiaaliviranomainen tekee läheisverkoston kartoituksen, järjestää huoltajuusasiaa, sopii lasta hoitavan kanssa taloudellisen tuesta ja muiden tukitoimien järjestämisestä. lsl 32.2 §: ”Sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen tulee ryhtyä toimenpiteisiin lapsen huollon järjestämiseksi vanhempien välisellä sopimuksella tai tuomioistuimen päätöksellä, jos tätä on lapsen edun kannalta pidettävä aiheellisena.”
Onko sijaishuoltoa ja/tai perhehoitoa, onko järjestettävä ennakkovalmennus?	On sijaishuoltoa ja perhehoitoa. Ennakkovalmennus on järjestettävä ennen toimeksiantosopimuksen tekemistä, mutta erityisestä syystä voidaan järjestää vuoden kuluessa sijoituksen alkamisesta.	Ei ole sijaishuoltoa, mutta on perhehoitoa. Ennakkovalmennus on järjestettävä ennen toimeksiantosopimuksen tekemistä, mutta erityisestä syystä voidaan järjestää vuoden kuluessa sijoituksen alkamisesta.	Ei ole sijaishuoltoa eikä perhehoitoa eikä kunta ole velvollinen järjestämään ennakkovalmennusta.	Ei ole sijaishuoltoa eikä perhehoitoa eikä kunta ole velvollinen järjestämään ennakkovalmennusta. Koska asumisen järjestäminen ja huoltajuusasioiden järjestely kuitenkin tapahtuu kunnan myötävaikutuksella ja kodin ulkopuolisen sijoituksen vaihtoehtona, on kunnan varmistettava tulevalle hoitajalle riittävä perehdytys, valmennus ja tuki lapsen asumista järjesteltäessä ja sen aikana.

	Huostaanotto	Avohuollon sijoitus	Yksityinen sijoitus	Sijais- tai oheishuoltajuusjärjestely
Muutoksenhaku ja muut oikeusturva-keinot	Lapsen vanhempi ja huoltaja, 12 vuotta täyttänyt lapsi sekä henkilö, jonka hoidossa ja kasvatuksessa lapsi on tai on ollut ennen asian valmistelua voivat hakea valittamalla muutosta HAO:lta sosiaaliviranomaisen tekemään päätökseen. HAO:n päätöksestä voi hakea muutosta valittamalla korkeimmalta hallinto-oikeudelta.	12 vuotta täyttänyt lapsi, huoltaja ja vanhempi, jonka kanssa yhdessä asumista päätös koskee voivat hakea oikaisua toimielimeltä, jonka päätöksestä voi hakea muutosta valittamalla HAO:lta.	Yksityisen sijoituksen hyväksymistä koskevasta sosiaaliviranomaisen päätöksestä voi hakea oikaisua toimielimeltä 12 vuotta täyttänyt lapsi, hänen vanhempansa ja henkilö, jonka hoitoon lapsi on sijoitettu. Toimielimen päätöksestä edelleen voidaan hakea muutosta valittamalla HAO:teen, jonka päätöksestä voi hakea valittamalla muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta, mikäli päätös koskee 81.5 §:ssä tarkoitettua kieltoa pitää lasta yksityiskodissa.	Toimenpide perustuu yhteistyössä asianosaisten kanssa tehtyyn läheisverkoston kartoitukseen ja selvitykseen, jonka perustella sopius lapsen huoltajuusjärjestelystä tehdään. Asiakkaalla on mahdollisuus kannella viranomaisen toiminnasta laillisuusvalvojille, joita ovat aluehallintovirasto, eduskunnan oikeusasiamies ja valtioneuvoston oikeuskansleri. Toinen mahdollisuus on sosiaalihuollon asiakaslain 23 §:n mukainen muistutus kohtelustaan sosiaalihuollon toimintayksikön esimiehelle tai sosiaalihuollon johtavalle viranhaltijalle. Jos sijais- tai oheishuoltajuus perustuu käräjäoikeuden päätökseen, on siitä valitusoikeus asianosaisille seuraavaan oikeusasteeseen.
Lapsen kotikunta	Kotikunta ei muutu.	Kotikunta voi muuttua, jos vanhempien kotikunta muuttuu.	Kotikunta voi muuttua, jos hoitava henkilö asuu toisessa kunnassa ja lapsi muuttaa toiseen kuntaan.	Kotikunta voi muuttua, jos sijais-/oheishuoltaja asuu toisessa kunnassa ja lapsi muuttaa toiseen kuntaan.
Onko lastensuojelun asiakkuus ja oikeus jälkihuoltoon	Asiakkuus on, samoin oikeus jälkihuoltoon.	Asiakkuus on, samoin oikeus jälkihuoltoon, mikäli sijoitus on kestänyt vähintään puoli vuotta ja kohdistunut lapseen yksin.	Asiakkuus on, jos on lastensuojelun tarvetta. Lastensuojelun tarve arvioidaan samoin kuin muidenkin lasten. Yksityinen sijoitus pelkästään ei ole lastensuojelun asiakkuuden peruste. Eole oikeutta jälkihuoltoon yksityisen sijoituksen perusteella.	Asiakkuus on, jos tarve lastensuojelun tuelle ja palveluille on. Lastensuojelun tukipalvelujen tarve arvioidaan samoin kuin muidenkin lasten. Lsl 32 §:n mukainen huoltajuusjärjestely ei pelkästään ole lastensuojelupalvelujen tarpeen peruste. Jos tarvetta lastensuojelun taloudelliseen tai muuhun tukeen ei ole, asiakkuus päätetään. Ei ole oikeutta jälkihuoltoon, mutta aiemmin syntynyt jälkihuolto-oikeus säilyy.

	Huostaanotto	Avohuollon sijoitus	Yksityinen sijoitus	Sijais- tai oheishuoltajuusjärjestely
Lapsen tarvitsemien sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämistä vastuu	Se kunta, jossa lapsi on sijoitettuna. Kunta voi periä korvausta järjestämistään palveluista ja tukitoimista lapsen sijoittaneelta kunnalta lsl:n 16 b §:n ja terveydenhuoltolain 69 §:n perusteella.	Se kunta, jossa lapsi on sijoitettuna. Kunta voi periä korvausta järjestämistään palveluista ja tukitoimista lapsen sijoittaneelta kunnalta lsl:n 16 b §:n ja terveydenhuoltolain 69 §:n perusteella.	Lapsen kotikunta järjestää. Kiireellisessä tilanteessa lapsen oleskelukunta.	Lapsen kotikunta järjestää. Kiireellisessä tilanteessa lapsen oleskelukunta järjestää.
Sopimukset ja suunnitelmat	Kunta tekee toimeksiantosopimuksen (perhehoitolaki 10 §) perhehoitajan kanssa. Huostassa olevan lapsen asiakassuunnitelma (lsl 30.2-3 ja 30 a §)	Kunta tekee toimeksiantosopimuksen (perhehoitolaki 10 §) perhehoitajan kanssa. Asiakassuunnitelma (lsl 30.1 §)	Tarvittaessa asiakassuunnitelma (lsl 30.1-2§ tai SHL 39 §) lastensuojelun avohuollon tukitoimien tai muiden sosiaalipalvelujen järjestämiseksi.	Tarvittaessa asiakassuunnitelma (lsl 30.1-2 § tai SHL 39 § §) lastensuojelun avohuollon tukitoimien tai muiden sosiaalipalvelujen jatkamiseksi ja taloudellisentuen järjestämiseksi.

Eräiden muiden tukien ja etuuksien maksaminen eri tilanteissa

Taloudellinen tukeminen	Lapset asuvat vanhempiensa kanssa	Perhehoito	Yksityinen sijoitus	Sijais- tai oheishuoltajuusjärjestely
Lapsilisä maksetaan	Vanhemmille.	Periaatteessa kunnalle annetun hoidon korvaukseksi tai perhehoitajalle (Lapsilisälaki 11.1 ja 11.2 §).	Lapsen hoidosta ja kasvatuksesta huolehtivalle henkilölle lapsen elatusta varten (Lapsilisälaki 6.2 §).	Lapsen hoidosta ja kasvatuksesta huolehtivalle henkilölle lapsen elatusta varten (Lapsilisälaki 6.2 §).
Kotihoidontuki	Vanhemmille.	Ei makseta.	Erityisestä syystä muulle lapsen hoidosta ja kasvatuksesta huolehtivalle henkilölle.	Sijais- tai oheishuoltajalle, joka lasta pääasiallisesti hoitaa.
Lapsen elatus	Vanhemmat vastaavat joko luontais suorituksena tai elatusavulla.	Vanhemmat elatusvelvollisia.	Vanhemmat elatusvelvollisia.	Vanhemmat elatusvelvollisia.
Lapsen elatustuki	KELA maksaa lapsen huoltajalle, jonka hoidossa lapsi tosiasiallisesti on (elatustukilaki 11 §).	Peritään kunnalle, jos lapsi on kunnan kustantamassa ympärivuorokautisessa hoidossa yli kuukauden (elatustukilaki 11 §).	Voidaan maksaa myös muulle henkilölle, jonka hoidossa lapsi tosiasiallisesti on (elatustukilaki 11 §).	Voidaan maksaa myös muulle henkilölle, jonka hoidossa lapsi tosiasiallisesti on (elatustukilaki 11 §).
Perhehoitolaissa säädetty hoitopalkkio ja kulukorvaus	Ei makseta.	Perhehoitajalle toimeksiantosopimuksen mukaisesti (perhehoitolaki 16-17 §§).	Ei makseta.	Maksetaan tarvittaessa perhehoitajalain 16-17 §§:n mukaisesti mukaisesti. Lapsen ensisijaiset korvaustason määrittelyssä. Läheisverkoston kartoituksen tehnyt kunta maksaa hoitopalkkiot ja kulukorvaukset kotikunnan muuttuessa (KHO:n ratkaisut) tarvittaessa.
Kansaneläkelain mukainen lapsikorotus	Maksetaan eläkkeensaajalle hänen luonaan asuvasta alle 16-vuotiaasta lapsesta (kansaneläkelaki 51 §).	Ei makseta.	Maksetaan eläkkeensaajalle hänen luonaan asuvasta lsl:n 81 §:ssä tarkoitettusta lapsesta (kansaneläkelaki 51 §).	Maksetaan eläkkeensaajalle hänen luonaan asuvasta lapsesta (kansaneläkelaki 51 §).
Asumistuki	Katsotaan ruokakuntaan kuuluvaksi (asumistukilaki 4 §).	Sijoitettu lapsi ei kuulu ruokakuntaan.	Katsotaan ruokakuntaan kuuluvaksi (asumistukilaki 4 §).	Katsotaan ruokakuntaan kuuluvaksi (asumistukilaki 4 §).

Taloudellinen tukeminen	Lapset asuvat vanhempiensa kanssa	Perhehoito	Yksityinen sijoitus	Sijais- tai oheishuoltajuusjärjestely
Toimeentulotuki	Koko perhe on yksi ruokakunta, jonka toimeentulotuen tarve harkitaan.	Sijaishuollossa oleva lapsi ei kuulu ruokakuntaan toimeentulotukea haettaessa.	Yksityisesti sijoitettu lapsi ei kuulu samaan ruokakuntaan ja hänelle on tehtävä erillinen toimeentulotukilaskelma ja käsiteltävä häntä itsenäisesti. Toimeentulotuen määrään eivät vaikuta hoitajan ja hänen perheensä tulot ja varat. Lapsen käytettävissä oleva tulot, kuten elatusapu, perhe-eläke ja lapsilisä otetaan tuloina huomioon toimeentulotuen tarvetta vähentävänä.	Huoltajaksi/oheishuoltajaksi määrätyn luona asuva lapsi ei kuulu samaan ruokakuntaan ja hänelle on tehtävä erillinen toimeentulotukilaskelma ja käsiteltävä häntä itsenäisesti. Toimeentulotuen määrään eivät vaikuta huoltajan/oheishuoltajan ja hänen perheensä tulot ja varat. Lapsen käytettävissä oleva tulot, kuten elatusapu, perhe-eläke ja lapsilisä otetaan tuloina huomioon toimeentulotuen tarvetta vähentävänä.
Alle 16-vuotiaan vammaistuki	Vanhemmille.	Peritään kunnalle, jos lapsi on kunnan kustantamassa ympärivuorokautisessa hoidossa (laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 14 §).	Henkilölle, jonka hoitoon lapsi on lsl 81 §:n mukaisesti sijoitettu. (laki vammaisetuksista 17 ja 27 §).	Erityisestä syystä lasta hoitavalle huoltajalle/oheishuoltajalle (laki vammaisetuksista 17 ja 27 §).